

Пříkladы безпříznakového slovosledu v různých typech větných konstrukcí

I. Tematická větná stavba

V tematické větné stavbě předchází větný člen TOPOS (tj. tematická část, ať již jde o téma, kontrastní téma či inkluzivní téma) KOMENTÁŘI (tj. rematické části, ať již je tvořena jmenným přísudkem se sponou či rematickou větnou stavbou).

TÉMA

たなか
田中さんは

たかはし
高橋さんも

いま
今は

てあら
お手洗いは

KOMENTÁŘ

にほんじん
日本人です。

日本人です。

くじはん
九時半です。

どこですか。

II. Rematická větná stavba

V rematické větné stavbě je výchozím principem postavení větného členu PŘÍSUDEK na konci konstrukce. PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ tvořené příslovcí (výrazem bez pádové partikule) bývá situováno na začátku konstrukce (odděleno často jen intonačním předělem). Příkladové určení zde vyjadřuje informaci o čase.

PŘÍSL. URČ. ČASU

きょう
今日、

まいにち
毎日、

いつ

KOMPLEMENTY

たなか
田中さんが

たかはし
高橋さんが

にほん
日本に

PŘÍSUDEK

き
来ます。

べんきょう
勉強します。

い
行きますか。

Пříkladové, jež vyjadřují spíše míru či frekvenci, mohou být také umístěna blíže přísudku.

KOMPLEMENTY

ろくじ
六時に

しゅうまつ たなか
週末に 田中さんが

たかはし
高橋さんが

PŘÍSLOVCE

たいてい

あまり

ぜんぜん

KOMPLEMENTY

いえ ほん
家で 本を

さけ
お酒を

PŘÍSUDEK

よ
読みます。

の
飲みません。

べんきょう
勉強しません。

Bezpříznakové řazení KOMPLEMENTŮ vychází ze sémantických specifik přísudkového predikativu (slovesa). Výchozí princip je řazení informace o čase (ať již vyjádřenou PŘÍSLOVEČNÝM URČENÍM či KOMPLEMENTEM) před informaci o místě (vyjádřenou KOMPLEMENTEM).

きょう 今日、	がっこう 学校へ	い 行きません。
ろくじ 六時に、	がっこう 学校で	テニスを します。
まいにち ごじはん 毎日、五時半に	としょかん 図書館で	べんきょう 勉強します。

a. konstrukce se slovesy pohybu

ČAS	TRAJEKTOR	PROSTŘEDEK	LOKACE	POHYB
ろくじ 六時に	たなか 田中さんが	バスで	がっこう 学校へ	い 行きます。
げつようび 月曜日に	わたし (私が)	でんしゃ 電車で	(うちに)	かえ 帰ります。

Lokační informace zahrnuje participanty cíle, směru, startovního a limitního bodu (tj. komplementy pádů *e*, *ni*, *kara* a *made*). Komplementy pádu *de* a pádů *ni* či *e* mohou být v pořadí zaměněny – rematictější informace je blíže ke slovesu.

たなか 田中さんが   バスで   がっこう 学校に   い 行きます。

‘Pan Tanaka jezdí autobusem do školy.’

たなか 田中さんが   がっこう 学校に   バスで   い 行きます。

‘Pan Tanaka jezdí do školy autobusem.’

Komplementy pádů *kara* a *made* bývají nejčastěji těsně za sebou (bezpříznakově v pořadí *NP kara* před *NP made*). Pozičně pro ně platí totéž co pro komplementy pádů *ni* či *e*. Komplementy pádů *ni*, *e* a *made* se vzájemně vylučují.

ČAS	TRAJEKTOR	PROSTŘEDEK ↔	START – LIMITNÍ BOD	POHYB
	わたし (私が)	バスで	えき がっこう 駅から 学校まで	い 行きます。

‘Jezdím autobusem od nádraží (až) ke škole.’

わたし   えき   がっこう
(私が) 駅から 学校まで   バスで   い 行きます。

‘Od nádraží jezdím ke škole autobusem.’

b. konstrukce se slovesy požívání

Je-li přítomen participant prostředku, bývá často těsně před slovesem. Jinak je bezpříznakově těsně před slovesem komplement pádů *o*.

ČAS	POŽIVATEL	MÍSTO	POŽIVATINA	PROSTŘEDEK	AKCE
	りゅうがくせい 留学生が		ごはん 御飯を	はし 箸で	た 食べます。

Participant místa bývá bezpříznakově před participantem poživatiny. Může však být rematizován těsně před sloveso.

ČAS	POŽIVATEL	MÍSTO	POŽIVATINA	AKCE
あさ 朝に	わたし (私が)	いえ 家で	あさ はん 朝ご飯を	た 食べます。

‘Ráno doma sním snídani.’

げつようび 月曜日に	わたし (私が)	あさ はん 朝ご飯を	いえ 家で	た 食べません。
---------------	-------------	---------------	----------	-------------

‘V pondělí nebudu snídat doma.’

c. konstrukce se slovesy smyslové akce

ČAS	MÍSTO	↔	VNÍMATEL	OBJEKT	AKCE
しゅうまつ 週末に	としょかん 図書館で		がくせい 学生が	ほん 本を	よ 読みません。

Je-li přítomen participant prostředku, bývá často těsně před slovesem. Jinak je bezpříznakově těsně před slovesem komplement pádu *o*.

ひと 人が	おと 音を	みみ き 耳で	聞きます。
----------	----------	------------	-------

‘Lidé slyší zvuky ušima.’

Participant místa bývá bezpříznakově před participantem objektu (má relativně volnou poziční zaměnitelnost s vnímatelem). Může však být rematizován těsně před sloveso.

ČAS	VNÍMATEL	OBJEKT	MÍSTO	AKCE
	たなか 田中さんが	しんぶん 新聞を	バスで	よ 読みます。

‘Pan Tanaka čítává noviny v autobuse.’

d. konstrukce s nepřechodnými slovesy

Vedlejší participanti bývají řazeni v pořadí *NP ni* před *NP de*. Komplementy pádů *ni* a *de* bývají často rematizovány (za *NP ga*).

しゅうまつ   こうえん   やす
週末に   公園で   休みます。

‘O víkendu odpočívám v parku.’

にほんじん   ふとん   ね
日本人が   布団で   寝ます。

‘Japonci spávají na futonech.’

たなか   ろくじ   お
田中さんが   六時に   起きます。

‘Pan Tanaka vstává v šest hodin.’

e. konstrukce s přechodnými dějovými slovesy

Participant místa bývá bezpříznakově před participantem objektu (má však relativně volnou poziční zaměnitelnost se subjektem). Participant objektu bývá bezpříznakově jako poslední komplement před slovesem.

ČAS	MÍSTO	↔	SUBJEKT	OBJEKT	AKCE
しゅうまつ 週末に	としょかん 図書館で		わたし (私が)	にほんご 日本語を	べんきょう 勉強します。
げつようび 月曜日に	いもうと 妹が		がっこう 学校で	テニスを	します。

III. Shrnutí:

- Bezpříznakový slovosled vykazuje tendence k následujícímu řazení:

Situace pohybu

TÉMA	ČAS	TRAJEKTOR	PROSTŘEDEK	↔	LOKACE	POHYB
は/も	〇/に	が	で		(から) に/へ/まで	

Jiné akce

TÉMA	ČAS	MÍSTO	↔	SUBJEKT	PROSTŘEDEK	OBJEKT	AKCE
は/も	〇/に	で		が	で	を	

- Subjekt (vnímatel, uživatel) mívá často zaměnitelnou pozici s místem akce.
- V konstrukcích s pohybovými slovesy mívá prostředek často zaměnitelnou pozici s lokací (cílem, směrem, limitním bodem).
- V ostatních konstrukcích se prostředek vyskytuje často jen rematizovaný před slovesem (za objektem).
- Příslovce času bývají nejčastěji situována na začátku rematické části (před komplementy).
- Příslovce míry či frekvence mohou být situována blíže k přísudku (obzvláště příslovce, jež se pojí se záporným tvarem přísudku, tj. *amari*, *zenzen* apod.).